

Paremmiin sanojen . . .

*Tässä osastossa esitetään julkisuudesta poimittuja kielivirheitä ja tyylikömppe-
lyyksiä lyhyesti perusteltuine korjausehdotuksineen.*

Hyvän englantilaisen novellin suomennoksessa on mm. seuraavat kömppe-
lyydet: *»Siitä en totisesti luule, että on
kysymys.»* — (Tavallisesti siihen on vain
yksi syy.) *»Mikä sinä sanoisit, että se syy*

on?» Kummassakin virkkeessä on pää-
lauseeseen sijoitettu sana, jonka paikka
olisi sivulauseessa: En totisesti luule,
että siitä on kysymys. Sinä sanoisit, että
se syy on mikä. On selvää, että virkkeet

eivät tämmöisiksi korjattuina ilmaise tarkalleen sitä, mitä on tarkoitettu. Siksi olisikin käytettävä joko partisiippiirakennetta: **Siitä en totisesti luule olevan kysymys**, tai muuta kiertoilmausta: **Mitä sinä pitäisit sinä t. sellaisena syynä? Mikä se syy sinun mielestäsi olisi?**

*

Kuratiivi- eli teettoverbit näkyvät toisinaan aiheuttavan kielenkäyttäjille omituisia kompastuksia. Eräs parhaita keskikolven kaunokirjailijoitamme sanoo viimevuotisessa kertomuskokoelmassaan leikkillisesti, että se ja se ruokalaji on hyvin *teetättävä*. Sananmukaisesti tämä tarkoittaisi sellaista, mikä hyvin aiheuttaa *teettämistä*, mutta tarkoitus tietysti kuitenkin on ilmaista, että se aiheuttaa *tekemistä*, s.o. että se vahvistaa ruumiin hyvin työkykyiseksi. Olisi siis ollut sanottavakin ruoan olevan hyvin *teetävää*. Sama kuratiivijohtimen epäloogillinen kaksinkertaisuus (*teettämisen* asemesta »teetättäminen») on melko tavallinen sanomalehtipakinoitsijoilla ja pohjautunee rahvaankieleen, mutta on silti jyrkästi torjuttava kevyttyylisestäkin yleiskielestä. — Yhtä tuomittava ajattelumattomuus esiintyy seuraavassa erään oivallisen romaaniuutuuden lauseessa: »Mineä *antoi käherryttää* hiuksensa». Tässäkin on näet tarkoituksena yksinkertaisesti vain: M. *antoi käherryttää* eli *käherrytti* hiuksensa.

*

»... tämä [parantolassaolon] irrallisuus, *ei-mihinkään kuulumattomuus*, ei minua, ihmeellistä kyllä, sillä hetkellä vähääkään huolestuttanut.» (V. 1945 ilmestyneestä alkup. suomalaisesta teoksesta.) Pieni ajatuksen torkahdus on tässä estänyt kirjailijaa huomaamasta, että kieltoverbi *ei* ja seuraavan substantiivin karitiivisuus kumoavat toistensa

negatiivisuuden. Olisi tietenkin ollut sanottava: **mihinkään(-)kuulumattomuus**.

*

»eivätkä he [= Kreetan miehet] *naisen tavoin* siedä minkäänlaisia ihokarvoja ruumiissaan.» (Hyväkielisestä romaaniuutuudesta.) Tämä sanonta oikeuttaisi tulkitsemaan lauseen ajatuksen näin: 'eivätkä he siedä, kuten naiset sietävät, minkäänlaisia' jne. Lukija arvaa tietenkin kirjoittajan tarkoittaneen muuta, ja selvyuden vuoksi olisi ollut sanottavakin esim. tähän tapaan: ja he, **kuten naisetkaan**, eivät siedä m. i. r.

*

»Härkien edessä tanssijat eivät yleensä olleet *ystäviä*, koska he kadehtivat toistensa taitoa eivätkä halunneet opettaa toisilleen temppujaan.» Tässä erään äskeisen menestysromaanin lauseessa olisi ollut suomalaisempaa sanoa: ..eivät olleet *ystävyyksiä*, jne., koska tarkoitus on sanoa, että tanssijat eivät olleet *ystäviä keskenään*. Eräitä muita samanlaisia kompastuksia ks. Vir. 1944 s. 206—207. — Huvin vuoksi mainittakoon, että kansankieli käyttää sellaistaakin sanontaa kuin: he ovat *sinuksia* = 'sinät keskenään'.

*

»*Mainitun* 16 maan tarpeen tyydytti aikaisemmin Saksa.» (Suomen Tietotomiston radiouutisissa 1. 1. 46.) Yksiköllisen lukusanan ja siihen liittyvien yksiköllisten nominien yhteinen *edellä* kulkeva adjektiiviattribuutti noudattaa loogillista eikä muodollista numeruskongruenssia ja on siis monikossa. Näin ollen on sanottava: **Mainittujen 16** maan tarpeen, jne. Samoin esim.: Hän viiپی **vajaat** kaksi vuotta (eikä, kuten monesti näkee sanottavan: *vajaan* k.v.).

*

Pari spesiestapausta. (Ks. enemmän Vir. 1945 s. 118—119, jossa taas viitauksia muuanne.) »Heiliöllä oli ollut toinenkin sisar, joka oli hävinnyt Amerikkaan jo nuorena. Ja tällä sisarella kerrottiin olleen *pojan*. Neiti Heiliö oli usein ajatellut tuota poikaa . . .» (V. 1945 julkaistusta suom. romaanista.) Kun kysymys on ennen mainitsemattomasta pojasta, siis sanasta, joka on spesiekseltään epämääräinen, olisi ollut sanottava: . . . sisarella kerrottiin olleen **poika**. — »He tiesivät aivan hyvin, ettei tämä kihlaus ollut mikään tavallinen kihlaus. *Jonkin kauhistuttavan salaisuuden* täytyi kätkeytyä tähän juttuun.» (Samasta teoksesta.) Spesieksen indefiniittisyyden vuoksi ajatus olisi nykyisen kielivaiston mukaisesti mieluummin lausuttava näin:

Tähän juttuun täytyi kätkeytyä **jokin kauhistuttava salaisuus**. (Vrt. Setälän lauseopin esimerkkejä: *Isännän* pitää olla talossaan ~ Joka talossa pitää olla *isäntä*.)

*

»Rahaa saadakseen hän oli rakentanut alkukantaisen saippuatehtaan. Tämän pääosana oli *kammein* varustettu puupyörä . . .» (Suurilevikkisestä aikakauslehdestä 1945.) *Kampi*-sanän nykyisin yleisin taivutus on *e*-vartaloinen: geneetiivi *kammen*, elatiivi *kammesta*, jne. Tämän mukaisesti olisi suositeltava monikon instruktiivi *i*:llinen eikä *ei*:llinen: **kammin** varustettu puupyörä. (Sujuvinta tässä olisi kuitenkin sanoa yksinkertaisesti: **kammellinen p**.)